

**Folk
og
Kultur
2006**

Folk og Kultur

*Årbog for Dansk
Etnologi og Folkemindevidenskab
2006*

*Udgivet af Foreningen Danmarks Folkeminder
København 2006*

Folk og Kultur udgives af Foreningen Danmarks Folkeminder, c/o Dansk Folkemindesamling, Christians Brygge 3, 1219 København K.

Redaktion: Lene Otto, Lykke L. Pedersen, Kristine Holm-Jensen, Eske K. Mathiesen (siden 2003), Karsten Biering og Søren Møller Christensen (redaktionssekretær).

Abonnement og løssalg. Mueumstjenesten, Sjørupvej 1, Lysgaard, 8800 Viborg. Tlf. 8666 7666. De i artikler og anmeldelser fremsatte synspunkter står i alle tilfælde for forfatterens egen regning. Trykt hos Gullanders Bogtrykkeri a-s, Skjern.

ISSN 0105-1024

Foreningen Danmarks Folkeminders styrelse

Museumsinspektør Inge Adriansen, Museet på Sønderborg Slot

Lektor Karsten Biering, Center for Arbejderkulturstudier (KU) (formand)

Mag.art. Anders Christensen, Dansk Folkemindesamling

Webredaktør Charlotte S. H. Jensen, Nationalmuseet

Seniorforsker Else Marie Kofod, Dansk Folkemindesamling (kasserer)

Mag.art. Eske K. Mathiesen

Mag.scient. George Nellemann

Mag.art. Svend Nielsen

Museumsinspektør Lykke L. Pedersen, Nationalmuseet

Mag.art. Alan Hjorth Rasmussen

Stadsarkivar Bent Vedsted Rønne

Museumsinspektør Anette Tonn-Petersen, Bramsnæs Museum og Arkiv

Forfattere

Inge Adriansen (f. 1944). Ph.d. i Nordisk Folkemindevidenskab og museumsinspektør på Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot.

Mette Lund Andersen (f. 1975) er cand.mag. i etnologi og folkloristik og museumsinspektør på Lemvig Museum.

Bjarne Kildegaard (f. 1950). Mag.art. i Europæisk Etnologi 1978. Tidligere museumsinspektør for Dragt- og tekstilsamlingen ved Nationalmuseet, Danmarks Nyere tid. Ekstern lektor ved Institut for Kunsthistorie, Københavns Universitet, samt seniorprojektleder ved Dansk Folkemindesamling.

Else Marie Kofod (f. 1951). Cand.mag., ph.d., er seniorforsker ved Dansk Folkemindesamling. Har i sin forskning beskæftiget sig med traditionsændringer igennem de sidste 200 år.

Jens Henrik Koudal (f. 1951). Cand.mag. i musikvidenskab/ historie. Dr.phil. Seniorforsker ved Dansk Folkemindesamling.

Wibeke Haldrup Pedersen (f. 1965). Cand.mag. i historie og dansk. Siden 2000 museumsinspektør på Nationalmuseet, Danmarks Nyere Tid.

Karen Margrethe Pedersen (f. 1949). Dr.phil., lektor og seniorforsker ved Institut for Grænseregionsforskning, Syddansk Universitet.

Holger Rasmussen (f. 1915). Dr.phil i Materiel Folkekultur. Fra 1942 ansat i Nationalmuseets 3. afdeling. Fra 1946 som museumsinspektør. Fra 1959-85 overinspektør og leder af Nationalmuseets 3. afdeling.

Michèle Simonsen (f. 1941). Licenciée-es-lettres. Cand.mag i Fransk og Engelsk. Tidligere lektor ved Romansk Institut (1971-1983) og ved Institut for Folkemindevidenskab/Folkloristik (1983-1998), Københavns Universitet.

Astrid Schmeltzer Dybkjær (f. 1982). Stud.mag. Europæisk Etnologi og Retorik, Københavns Universitet.

Kasper Boye (f. 1980). Stud.mag. Europæisk Etnologi og Sociologi, Københavns Universitet.

Oversættelser til engelsk: James Manley

Indhold

Holger Rasmussen i samarbejde med Wibeke Haldrup Pedersen: Dansk Folkemuseum – Fra Panoptikonbygningen over Kunstindustrimuseets loft til Prinsens Palæ	5
Else Marie Kofod: Rigtige venner Om polterabend og ritualiserede drillerier	30
Mette Lund Andersen: Rockmusik og lovsang To vestjyske musikfestivaler med kulturhistoriske rødder	43
Bjarne Kildegaard: Det ville glæde mig at se ... Bidrag til børnefødselsdagens korte historie	61
Inge Adriansen og Karen Margrethe Pedersen: Barselsstorkens indtog i Danmark Et bidrag til studier i nytraditionisme	79
Michèle Simonsen: Om månen i folketro Dengang og nu	100
Astrid Schmeltzer Dybkjær og Kasper Boye: Rivalisering og fodboldfællesskaber	112
Jens Henrik Koudal: Århundredets danske sang En avisafstemning i 1999	130

Anmeldelser

Charlotte Hagström & Lena Marander-Eklund (red.): Frågelistan som källa och metod. (Carina Ren)	157
Cecilie Felicia Stokholm Banke: Demokratiets skyggeside. Flygtninge og menneskerettigheder i Danmark før Holocaust. (Morten Thing)	158
Palle Ove Christiansen (red.): Veje til danskheden. Bidrag til den moderne nationale selvforståelse. (Peter Dragsbo)	159
Axel Bolvig: Kunsten i kalkmaleriet. (Eske K. Mathiesen)	160
Jan Abrahamsen (red.): Vadehavet. En kulturhistorisk rejse langs vadehavskysten i Danmark, Tyskland og Holland. (Eske K. Mathiesen)	160
Jens Henrik Koudal (red.): Musik og danskhed. Fem faglige bidrag til debatten om nationalitet. (Mette Müller)	161

Ib Ivar Dahl: Smakkejollen og friluftslivet. (Alan Hjorth Rasmussen)	162
Carsten Porskrog Rasmussen, Inge Adriansen og Lennart S. Madsen (red.): De slesvigske hertuger. (H. E. Sørensen)	163
Kirsten Hastrup: Kultur. Det fleksible fællesskab. (Lene Otto)	164
Ove Korsgaard: Kampen om folket. Et dannelsesperspektiv på dansk historie gennem 500 år. (Tine Damsholt)	165
Hans Chr. Johansen: Danmarkshistorien. Bd. 17: Danmark i tal. (George Nellemann)	166
Mette E. Havsteen-Mikkelsen: Havekultur i Ærøskøbing. (Helle Ravn)	166
Jesper Theilgaard: 50 vejrvarsler der (måske) virker. (George Nellemann)	167
Jørgen Duus og Steffen Duus: Håndværk 2. (George Nellemann)	168
Poul Villaume: Danmarkshistorien. bd. 15: Lavvækst og grænser 1970-1985. (George Nellemann)	168
Karsten Biering: Spillemanden C. Jensen. Folkemusikken og den folkelige sang i Sønderjylland. (Hans Peter Larsen)	169
Mikkel Venborg Pedersen: Hertuger. At synes og at være i Augustenborg 1700-1850. (Inge Adriansen)	170
Else Trangbæk: Kvinders idræt – fra rødder til top. (Inge Adriansen)	171
Lars Stevnsborg: Kongeriget Danmarks Ordener, Medaljer og Hæderstegn. Kongeriget Islands Ordener og Medaljer. (Jørgen Steen Jensen)	171
Thomas Thomsen: Åh Dagmar, åh Dagmar. Tre dusin skillingsviser om København, kærlighed og kriminalitet. (Lene Halskov)	172
Henrik Vensild: Bondegårde i Skast Herred 1636-1760. Deres byggemåde og indretning. (Johannes Møllgaard)	174
Minna Nordfjord: Se lige igennem dem. Erindringer fra krigstidens Frederiksberg. (Grethe Rostbøll)	176
Bo Lidegaard: Kampen om Danmark 1933-1945. (George Nellemann)	177
Jens Henrik Koudal: Folkeminder og dagliglivets kultur. Indføring i Dansk Folkemindesamlings arkiv. (Karsten Biering)	178
Niels Peter Stilling: En malerisk Danmarksrejse. O.J. Rawerts akvareller 1810-1850. (Lars K. Christensen)	180
Bente Gullveig Alver og Ann Helene Bolstad Skjelbred (red.): »Slipp tradisjonene fri – de er våre!«. Fest og fellesskab i endring. (Lykke L. Pedersen)	180
Asbjørn Romvig Thomsen: Uægte børn og ugifte forældre – udstødte eller integrerede? Om illegitimitetens sociale årsager og konsekvenser i tre jyske landsogne 1750-1830. (Ann Sofie Breivik Thorhauge)	182
Anne Wolden-Ræthinge: Om lidt er de borte. Modstandsbevægelsens topfolk fortæller til Ninka. (Esben Kjeldbæk)	183
Ole Hyldtoft og Hans Chr. Johansen: Teknologiske forandringer i dansk industri 1896-1972. Dansk industri efter 1870, bd. 7. (Lars K. Christensen)	184
 Indsendt litteratur	 186
 Styrelsens beretning for 2005	 188
 Forfattervejledning	 190

Dansk Folkemuseum

– fra Panoptikonbygningen over Kunstindustrimuseets loft til Prinsens Palæ

Af Holger Rasmussen

– i samarbejde med Wibeke Haldrup Pedersen (1)

Dansk Folkemuseums historie, fra dets grundlæggelse i forbindelse med Kunst- & Industriudstillingen i København i 1879 frem til den endelige sammenlægning med Nationalmuseets øvrige samlinger i Prinsens Palæ i 1938, er en historie om visioner, tilbagevendende pladsmangel, skiftende offentlige interessers indvirkning på museets fremtid, personlige intriger og ikke mindst de ansattes vedvarende møjsommelige slid frem mod en professionalisering af museets virksomhed. Det er denne historie, der skal fortælles her.

Grundlæggelsen af Dansk Folkemuseum i Panoptikonbygningen

»Dansk Folkemuseum grundlagdes i sommeren 1879, da Industriforeningen og foreningen »Fremtiden« afholdt en udstilling af fortidens kunsthåndværk« (2).

Så kategorisk fastsætter en af Dansk Folkemuseums »grand old men«, inspektør Jørgen Olrik, dateringen for Dansk Folkemuseums etablering. Vi vil lade historien tage sin begyndelse på netop dette tidspunkt.

Under arbejdet med at fremskaffe genstande til Kunst- og Industriudstillingen i 1879 tænkte Folkemuseets stifter Bernhard Olsen bestandig på, hvad der for ham skulle være endemålet: at skabe et dansk museum i lighed med, hvad Artur Hazelius havde evnet for Sveriges vedkommende. Hurtigt efter at have fået opgaven overdraget af udstillingskomiteen skrev han til Hazelius og mindede om deres møde i Paris under udstillingen i 1878: »Senere har jeg gjort alt, hvad der stod i min magt ved at agitere for et nationalt museum i Danmark, og jeg er begyndt at vække interesse for sagen, endog i en sådan grad, at jeg har fået det hverv at samle og ordne afdelingen for kostumer og husflid i den retrospektive, kunst-industrielle udstilling ... Som De vil se, er det allerede et betydeligt skridt fremad, at jeg har fået den historiske-etnografiske videnskab optaget i udstillingsprogrammet, hvilket ikke